

HAVØRNA

Organ for Norsk Ornitologisk Forening avd. Nordland

årg 6 1995

HAVØRNA

nr 6

Arbeidsutvalget for NOF avd Nordland:

Leder: Johan Sirnes, 8374 FYGLE (76087379)

Kasserer: Børge Klevstad

Sekretær: Helge Holand

Lokallagsadresser:

Bodø l.l. v/Arne Nystad, Snevn.63, 8000 BODØ

Ofoten l.l. v/Harry Ødegaard, 8540 BALLANGEN

Rana l.l. v/Kjell Meyer, Risegrana 7, 8610 GRUBHEI

Sør-Salten l.l. v/Øystein Birkelund, 8178 HALSA

Vesterålen l.l. v/Ole Bergland, Oppslåttvn 13A,
8400 SORTLAND

Vestvågøy l.l. v/Harald Våge, pb 153, 8374 FYGLE

LRSK Nordland:

Kjell A. Meyer, Rana
Johan A. Asphjell, Rognan
Franz Sortland, Vestvågøy

Redaksjon: Øystein Birkelund

Forsidebilde: "Småmåse" av Kjell A. Meyer.

Midtsidene: "Havørn" av Johan Fr. Willgohs.

REDAKSJONELT

Stofftilgangen har i år vært bedre enn på lenge. Det tyder godt, og det tyder på at "Havørna" har sin berettigelse. Vi i NOF Nordland har jo ikke så mange fellesnevnerne, men "Havørna" er en av faktorene som binder oss sammen, tror jeg. Å drive et fylkeslag uten at medlemmene føler tilhørighet, er svært vanskelig. Vi bør ihvertfall ikke ta som en selvfølge at fylkeslaget vil bestå, uten selv å gjøre en liten innsats. Kanskje er det bra med en liten oppvask av og til??

"Havørna" er blitt en livskraftig 6-åring. Dere som er medlemmer har vært med å skape bladet, og jeg vil allerede nå be dere begynne å tenke på neste års utgave. Ettersom vi bare har ett nummer pr. år, vil jo ofte "fjoråret" danne grunnlaget for innholdet. Derfor, er det spesielle ting dere gjerne vil dele med oss andre, skriv det ned!!

Håper bladet vil være ferdig til NOF-treffet på Mo i midten av mai. Håper også å se flest mulig av dere der.

Redaktøren.

A sitte inne i vårveldene og skrive "Havørna" gir meg følelsen av å være en munk i kloster.

Foto: "Munk" av Magnar Fagerli.

LEDER' n

GAKK UT OG OBSERVER !

Vi er allerede kommet godt ut i 1995, og de fleste har nok allerede sett mye fugl.

NOF har etterhvert satt i gang flere landsomfattende prosjekter som alle medlemmer kan delta i. I et stort fylke som Nordland, og hvor det er glissent med observatører, vil registreringer til hver enkelt få relativt stor betydning og vise godt igjen på Norgeskartet.

Jeg gir i det følgende en oversikt over prosjekter i regi av NOF sentralt. Registreringsskjemaer kan fåes fra NOF (Seminarplassen 5, 7060 Klæbu), eller fra ditt lokallag.

Arets fugl er i år låvesvale. Her er også eldre registreringer av stor interesse.

Fuglekasseaksjonen 1995. Også ikke-medlemmer kan delta på dette - velegnet rekrutteringsprosjekt.

Norsk vinterfuglatlas starter for fullt vinteren 95/96, men også observasjoner fra vinteren 94/95 kan tas med.

Norsk vinterfugltelling og Norsk hagefugltelling fortsetter som før.

Norsk fugleatlas. Hvite flekker på utbredelseskartene i Nordland, bør være en pådriver for videre undersøkelser.

Hekkefugltaksering. Dette er et nytt prosjekt som starter i 1995. Her bør hvert lokallag ha minst en rute i sitt område.

Sjeldne fugler. Observasjoner sendes den lokale rapport- og sjeldenhetskomité (LRSK - Nordland, boks 301, 8601 Mo i Rana), og eventuelt derfra til norsk sjeldenhetskomité for fugl (NSKF).

I tillegg har de enkelte lokallag egne prosjekter, - vanlig er f.eks. å registrere trekkfuglenes ankomst om våren.

Så herved går oppfordringen ut til alle medlemmer i fylket. Vær med å samle inn opplysninger om fuglelivet. Selv små bidrag kan være viktige og de kan fylle ut store luker - både geografisk og i tid.

Det viktigste bud i denne sammenheng er: Gjør notater der og da!

"Thrust nothing to memory" (Darwin).

Johan Sirnes, leder

Styret i Ofoten lokallag: Bak f.v.: Harry Ødegaard (leder), Turid Strøm (styremedl), Roar Dahl (N.leder). Foran f.v.: Anne S. Ness (varamedl), Ruth Luneborg (kasserer), Kirsten H. Jenssen (sekretær).

ARSRAPPORT 1994

"Feltgruppa" i Ofoten Lokallag har i 1994 bestått av følgende personer: Leif Luneborg, Rune Dahl, Tor Strøm, Kjetil Karlsen og Helge Bjørklund.

Arlig setter gruppa opp 5 turer, spredt fra kysten og opp mot fjellet. Dette for å få registrert flere arter. De fleste turene går på vårsesongen, da aktiviteten av fugl er størst, både ved trekk og etablering.

Det dårlige været vi hadde på vårsesongen får ta skylda for at noen turer ble avlyst.

Vi startet med "lyttetur" til Ballangen denne gang, nærmere bestemt Storkroken, Nordbakk. Turen gikk 10.mars og Harry var kontaktmann. I alt 8 personer møtte opp, og i stille vær med snøbyger foregikk letingen etter "uglelokk". Vi var heldige og fikk høre perleugla ved Mørkhola. Ødegaard's kaffe smakte utmerket, så turen karakteriseres som vellykket på alle måter.

Ettermiddagsturen til Håkvikleira var lagt til 10.mai kl. 17.30. Pga. misforståelser om tidspunktet var kun 2 personer møtt opp. Været var guffent med vind fra vest og +5 grader. Vi så mye fugl, som vanlig er for dette stedet.

Det gledelige er at renseanlegget for Håkvik nå settes i drift. Hvilken betydning dette får for området gjenstår å se. Et interessant område er det, for det har en stor artsrikdom.

Turen til Djupåsen 12.juni ble også denne gang en suksess! Regn og vind hindret ikke de 8 deltakerne å gjennomføre turen, som Harry ledet. Stedet er unikt for en amatørornitolog, med en artsrikdom som overgår det meste. Det ble observert 36 arter på denne turen. Området er noe over 3 km. i utstrekning.

Vi startet opp et prosjekt, det s.k. "Stærprosjektet" i 1994. Harry Ødegaard og "gjengen" hadde laget istand kassene, som ble fordelt mellom medlemmene. Tilbakemeldingene er ikke spesielt oppløftende, men vi håper på bedre resultater i årene fremover!

(Se forøvrig egen artikkel).

For gruppa

Leif.

PROSJEKT STÆR

Prosjektgruppa i Ofoten Lokallag startet i fjor et stærkasseprosjekt som skal gå over fem år. Da ble det hengt opp 63 stærkasser rundt om i Ofotenområdet.

Formålet med prosjektet var tredelt:

Skaffe boliger til en fugleart som har gått tilbake, drive registrering og ikke minst aktivisere medlemmene.

Kassene er stort sett plassert på sørsiden av Ofotfjorden jamt fordelt fra Ballangen i sør til Herjangen i nord.

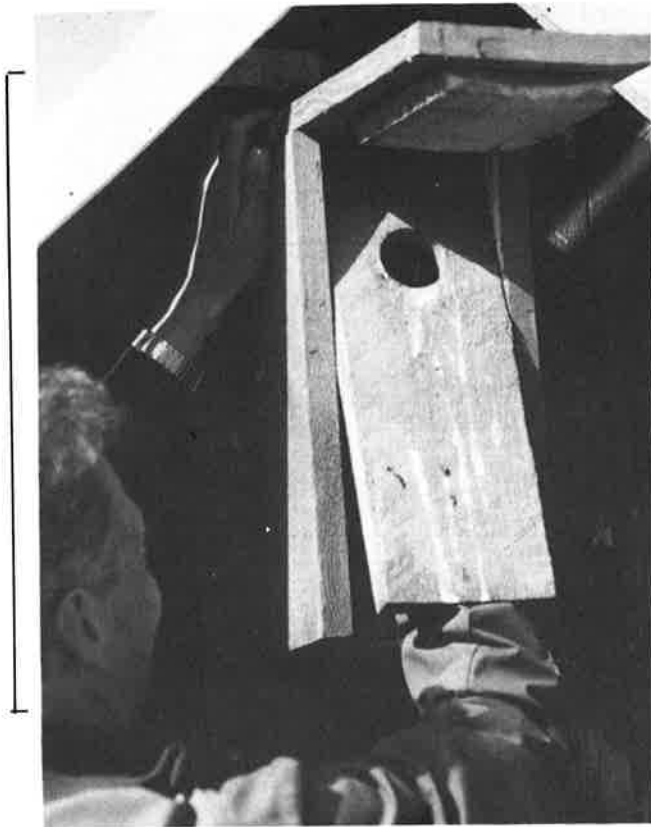
Resultatet fra det første året ble, som forventet, heller dårlig.

I alt 10 kasser ble okkupert av stær, 18 av kjøttmeis, 7 av svart/hvit fluesnapper og 27 var ubebodd.

Av de 10 kassene som var bebodd av stær, viste det seg at et foruroligende stort antall egg var uklekket, 7 stk. av totalt 36 (se skjema).

Dødeligheten blant ungene synes å være normal hvis man tar hensyn til at i et av reirene med 4 unger, døde foreldrene.

Det kan også nevnes at kjøttmeisene fikk ut 65 flygedyktige unger av totalt 108 egg. Svart/hvit fluesnapper derimot fikk 36 unger på vingene av 36 egg.

*Fra ringmerking av
stær 1994.*

Håkvik.

TREKKFUGL-SKJEMA VÅREN 1994

FØRSTE OBSERVASJONER I OFOTEN

FUGLEART	DATO	ANTALL/STED/KOMMENTAR	OBSERVATØR
BERGIRISK	25.04.94	5 stk. Ankenesstrand	TUS
BJØRKEFINK	08.04.94	1 stk. Tofteelva, Tjeldøya	TOK
BLÅSTRUPE	22.05.94	1 stk.(hann) Ankenesstrand	TOS
BOKFINK	27.04.94	3 stk. Ankenesstrand	TUS
BRUNNAKKE	03.05.94	Djupåsen, Ballangen	HØD
BRUSHANE	04.06.94	3 stk. Stormes, Tjeldøya	TOK
BUSKSKVETT	07.05.94	3 stk. Ankenesstrand	TOS
ENKELTBEEKASIN	08.05.94	2 stk. Tjeldøya	TOK
FISKEMÅSE	04.04.94	20 stk. Håkvik	TUS
FJELLO	04.06.94	1 stk. Bjørnfjell	BTS
FJELLVÅK	22.05.94	1 stk. Bjørnfjell	RUD
FJÆREPLYTT	31.03.94	3 stk. Kvannes, Tjeldøya	TOK
FOSSEKALL	24.04.94	5 stk. Gratangsbotn	LEL/RUL
GJØK	28.05.94	1 stk. Tjeldnes, Tjeldøya	TOK
GLUTTSNIPE	23.05.94	2 stk. Håkvikdal	TOS
GRAVAND	31.03.94	6 stk. Tjeldnes, Tjeldøya	TOK
GRØNNISISIK	25.04.94	3 stk.(2 hann, 1 hunn)	TOS
GRÅ FLUESNAPPER	25.04.94	2 stk. Ankenesstrand	TUS
GRÅGÅS	09.04.94	ca.40 stk. over Seines	LEL/RUL
GRÅHEGRE	11.03.94	7 stk. Fagernes	TUS
GRÅTROST	05.04.94	9 stk. Narvik	TUS
GULERLE	12.06.94	1 stk. Djupåsen, Ballangen	HØD
HAGESÅNGER	28.05.94	4 stk. Ankenesstrand	TUS
HEILO	08.04.94	1 stk. Tjeldnes, Tjeldøya	TOK
HEIPIPLERKE	21.05.94	4 stk. Skarstad, Esfjord	ROD
HETTEMÅSE	04.04.94	11 stk. Håkvikleira	TUS
HORN DYKKER	28.04.94	1 stk. Håkvikleira	TOS
JERNSPURV	01.05.94	1 stk. Ankenesstrand (mulig overvintrer)	TUS
JERPE	01.05.94	2 stk. Gjesvik	LEL/RUL
JORDUGLE	08.05.94	1 stk. Tjeldnes, Tjeldøya	TOK
KANADAGÅS	21.04.94	5 stk. Ankenesstrand	TUS
KRIKKAND	28.04.94	2 stk. Håkvikleira	TUS
KVINAND	22.05.94	2 stk. Djupåsen, Ballangen	ROD
LAPPSOVE	19.05.94	5 stk. Håkvikleira	BTS
LINERLE	27.04.94	1 stk. Ankenesstrand	TUS
LØVSÅNGER	06.05.94	Bjørkåshøgda, Ballangen	HØD
LÅVESVALE	12.06.94	3 stk. Djupåsen, Ballangen	ROD
MAKRELLTERNE	29.05.94	3 stk. Ankenesstrand	TOS
MYRSNIPE	24.04.94	2 stk. Gratangsbotn	LEL/RUL

MÅLTROST	17.05.94	1 stk. Håkvik	TUS
POLARSISIK	23.04.94	7 stk. Ankenesstrand	TUS
RINGDUE	17.04.94	3 stk. Vidrek	TUS
RINGTROST	13.05.94	1 stk.(hann) Ankenesstrand	TUS
RUGDE	24.04.94	1 stk. Granittvn. Narvik	ROD
RØDNEBBTERNE	04.06.94	2 stk. Elvegård/Skjomen/2 stk. Stormes, Tjeldøya	ROD / TOK
RØDSTILK	05.05.94	1 stk. Håkvik	ROD
RØDSTRUPE	01.05.94	1 stk. Ankenesstrand	TUS
RØD Vingetrost	28.04.94	1 stk. Granittvn., Narvik	ROD
S/H FLUESNAPPER	07.05.94	Herjangen	BJE
SANDLO	01.04.94	2 stk. Skittenosen, Tjeldøya	TOK
SANDSVALE	04.06.94	1 stk. Stormes, Tjeldøya	TOK
SILDEMÅSE	31.03.94	1 stk. Skarvskjæret, Tjeldøya	TOK
SIVSANGER	27.08.94	1 stk. Tjeldnes, Tjeldøya	TOK
SIVSPURV	08.05.94	3 stk. Tofteelva, Tjeldøya	TOK
SKJÆRPIPLERKE	04.06.94	1 stk. Stormes, Tjeldøya	TOK
SMÅLOM	23.04.94	2 stk.(par) Håkvikdal	TOS
SMÅSPOVE	05.05.94	2 stk. Håkvik	ROD
SNØSPURV	03.04.94	8 stk. Rundfjell, Bjørnfjell/20-30 stk. Tjeldnes	ROD / TOK
SOTHØNE	03.05.94	1 stk. Saltvannet	HØD
SOTSNIFE	20.08.94	1 stk. Stormes, Tjeldøya	TOK
STEINSKVETT	22.05.94	4 stk. Skarstad, Esfjord	ROD
STEINVENDER	04.06.94	1 stk. Stormes, Tjeldøya	TOK
STORLOM	20.05.94	Knutvann, Ballangen	HØD
STORSPOVE	08.04.94	1 stk. Tjeldnes, Tjeldøya	TOK
STRANDSNIPE	13.05.94	3 stk. Elvegård, Skjomen	ROD
STÆR	03.04.94	2 stk. Tjeldnes, Tjeldøya	TOK
SVARTAND	15.05.94	18 stk. Ankenesstrand	TOS
SVØMMESNIPE	20.08.94	3 stk. Stormes, Tjeldøya	TOK
TAKSVALE	14.05.94	3 stk. Ankenesstrand	TUS
TEISTE	12.06.94	1 stk. Andklakkhaugen, Tjeldøya	TOK
TJELD	27.03.94	4 stk. Ankenesstrand	TUS
TOPPAND	23.05.94	2 stk.(par) Håkvikdalen	TUS
TREPIPLERKE	29.05.94	1 stk. Tofte, Tjeldøya	TOK
TUNDRALO	04.06.94	2 stk. Skittenosen, Tjeldøya	TOK
TYVJO	04.06.94	1 stk.(mørk) Stormes, Tjeldøya	TOK
TÅRNFALK	08.05.94	1 stk. Hårdhausen, Ankenes	TOS
VIPE	07.04.94	2 stk. Håkvik	ROD

OBSERVATØRER:

BJE - Bjørg Sch. Jensen

BTS - Bjørn Tore Strøm

HØD - Harry Ødegaard

LEL - Leif Luneborg

ROD - Roar Dahl

RUD - Rune Dahl

RUL - Ruth Luneborg

TOK - Tore Kristoffersen

TOS - Thor Strøm

TUS - Turid Strøm

Artsliste for fugler i området rundt Skjomen

Forskningsstasjon.

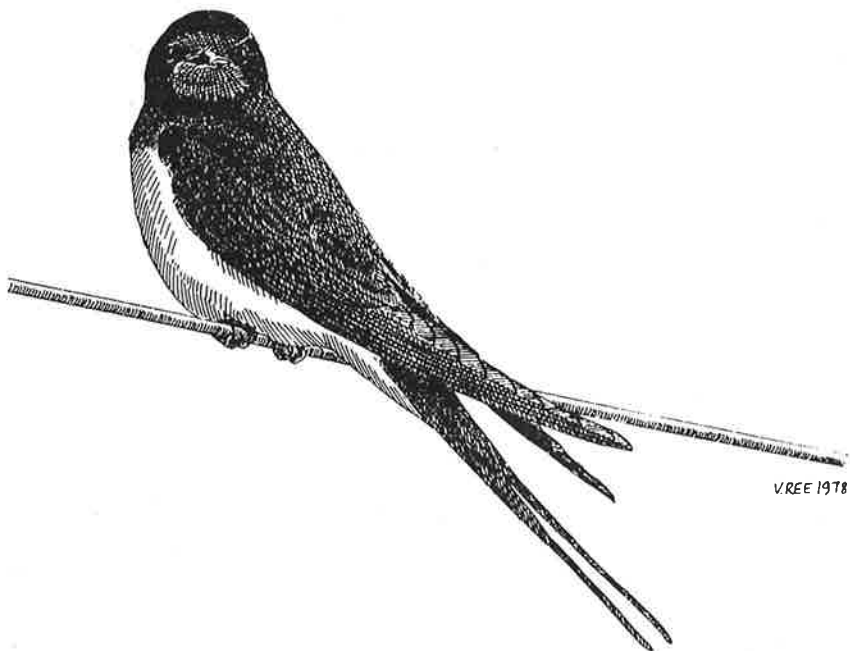
Sammenfattet av Karl-Birger Strann 1.8.1982.

Smålom	H	Svartbak	O	Rødvingetrost	H
Sangsvane	O	Sildemåse	O	Måltrost	H
Grågås	O	Hettemåse	O	Gråtrost	H
Stokkand	H	Makrellterne	O	Hagesanger	O
Krikkand	H	Rødnebbterne	H	Sivsanger	H
Ærfugl	H	Teiste	O	Gulsanger	O
Havelle	O	Ringdue	O	Løvsanger	H
Laksand	O	Gjøk	O	Gransanger	H
Siland	O	Snøugle	O	Fuglekonge	H
Sjøorre	O	Haukugle	H	Svart-hvit-	
Svartand	O	Jordugle	H	fluesn.	H
Spurvehauk	H	Hornugle	H	Grå flue-	
Fjellvåk	H	Tårnseiler	O	snapper	H
Havørn	O	Dvergspett	O	Linerle	H
Dvergfalk	H	Tretåspett	H	Såerle	O
Tårnfalk	O	Sanglerke	O	Sidensvans	O
Storfugl	O	Trepiplerke	H	Varsler	H
Orrfugl	H	Heipiplerke	H	Stør	H
Lirype	H	Låvesvale	H	Gråspurv	H
Fjellrype	H	Nøtteskrike	O	Snøspurv	H
Tjeld	H	Skjære	H	Sivspurv	H
Vipe	O	Kråke	H	Gulspurv	O
Heilo	H	Ravn	H	Bokfink	H
Sandlo	O	Stjertmeis	O	Bjørkefink	H
Storspove	H	Granmeis	H	Dompap	H
Småspove	H	Kjøttmeis	H	Bergirisk	H
Grønnstilk	O	Fossefall	H	Gråsisik	H
Rødstilk	H	Gjerdsmett	H		
Strandsnipe	H	Jernspurv	H		
Enkelt-		Blåstrupe	H		
bekkasin	H	Rødstrupe	H		
Rugde	H	Rødstjert	H		
Tyvjo	O	Buskskvett	H		
Fjelljo	O	Steinskvett	H		
Fiskemåse	H	Ringtrost	H		
Gråmåse	O	Svarttrost	O		

H = konstatert hekking

O = observert

Låvesvale – Årets Fugl 1995

Låvesvala er en vidt utbredt fugleart. Ifølge BirdLife Internationals nylig utkomne bok *Birds in Europe* regnes hekkebestanden i Europa til å være et sted mellom 13 og 33 millioner par. Det kan virke mye, men er likevel lite sammenliknet med situasjonen for et par tiår siden. Av 37 europeiske land der arten hekker melder hele 28 om at arten er i tilbakegang, mens bestandene vurderes å være forholdsvis stabile i 9 land. Norge er blant de land der vi regner med at bestandene har gått tilbake siden 1970, men faktisk vet vi lite om dagens bestander og hvor sterk tilbakegangen har vært. NOF oppfordrer alle medlemmer til å engasjere seg i dette prosjektet, som NOF satser spesielt sterkt på i det europeiske naturvernåret.

Når NOF har valgt nettopp låvesvala som Årets Fugl i 1995, er det bl. a. fordi vi ønsker å kartlegge artens situasjon i Norge bedre. Men minst like viktig som å kartlegge bestandene er det å finne fram til låvesvalenes overnattingsplasser. Dette er særlig viktig fordi vi faktisk vet svært lite om slike nøkkellokaliteter i Norge. Vi kjenner bare noen få lokaliteter, vi vet lite om hvor store de er og vi vet så godt som ingenting om hva de betyr for låvesvalebestandene. Det vi derimot vet, er at kanskje den største av de overnattingsplassene som vi i dag har kjennskap til, er i ferd med å gå tapt på grunn av veibygging. Det er den såkalte «Kyststamveien» som er i ferd med å bli lagt tvers gjennom takrørskogen i Ulvenvatnet i Hordaland, der 5-10.000 låvesvaler overnatter hver natt gjennom ettersommeren og høsten.

Hvor mange låvesvaler hekker i Norge?

Vi har ingen god oversikt over hvor stor den nasjonale hekkebestanden av låvesvale er. I *Norsk fugleatlas* antydes et grovt anslag på et sted mellom 100.000 og 400.000 par, men dette er kun et resultat av mer eller mindre kvalifisert gjetning. Låvesvala er imidlertid en fugleart som vi rimelig enkelt burde kunne framskaffe forholdsvis sikre bestandsanslag for. Den er i vårt land så godt som utelukkende knyttet til menneskelig bosetning, da først og fremst der det finnes gårdsdrift. Reirene er lette å finne der de vanligvis ligger inne i låver og uthus. Spør man gårdbrukerne, vet de nok hvor reirene eksakt ligger og hvor mange reir som finnes på eiendommen, for låvesvala er en art som de har et forhold til og som de helt sikkert har fulgt med i en årrekke.

Dersom du oppsøker alle gårdsbruk i et avgrenset område, f.eks. ei lita bygd, er det helt avgjort en overkommelig oppgave å få oversikt over hvor stor den totale hekkebestanden av arten er. Dersom utvalget av gårdsbruk er representativt for det som finnes i en større region, er det mulig å beregne rimelig bra hvor stor hekkebestanden i denne regionen — f.eks. et fylke — er. Det finnes statistikker for hvor mange gårdsbruk som finnes i de ulike landsdeler. Det som kreves av oss fugleinteresserte, er at vi teller opp de hekkende låvesvalene i en del utvalgte områder, f.eks. i distriktet der du selv bor.

Hvordan er bestandsutviklingen?

«Alle» kjenner svalene, selv om langt fra alle er i stand til å skille mellom de ulike artene. Våre tre arter har likevel svært ulike steder å plassere reirene på. Med litt hjelp fra en fuglekyndig person, bør det derfor være mulig for de fleste som har eller har hatt svaler hekkende i nærheten av seg å finne ut hvilken art det dreier seg om. Låvesvala hekker nesten utelukkende *inne* i hus. Taksvala hekker nesten like utelukkende *utenpå* hus (oppunder takskjegg o.l.), eller den hekker i bergvegger. Sandsvala finnes *isandtak* og utraste skrenter langs elvebredder o.l., der den graver seg inn i løsmassene og plasserer reirene der.

Norske ornitologer vet fint lite om hvordan bestandsutviklingen for norske svaler har vært, bortsett fra at vi i likhet med mange andre mener å se at det i dag er mindre svaler enn f.eks. for et tiår og to siden. Noen steder synes tilbakegangen å ha vært betydelig, men tallmateriale som kan understøtte inntrykkene mangler dessverre ofte. En tilbakegang er imidlertid å forvente, ettersom svalene er insektspesialister og dagens moderne jordbruk ikke akkurat favoriserer et kulturlandskap med store insektforekomster. Dertil vet vi at svalene også påvirkes negativt av tørke i overvintringsområdene i Afrika. Dette kan ofte forklare store bestandsvingninger fra år til år, men er ikke like godt egnet til å forklare en langsiktig bestandsnedgang.

De som trolig har den mest eksakte kunnskapen om låvesvalas og taksvalas bestandsutvikling, er norske gardbrukere. Særlig de som har drevet gården i noen år, eller som har den eldre generasjonen boende like i nærheten, kan bidra med nyttige opplysninger. De vet gjerne hvor mange par som hekker på gården i dag, og kan sammenlikne dette med antallet i tidligere år. De har også bedre forutsetninger enn andre til å sette utviklingen i sammenheng med relevante faktorer, så som når det inntraff betydelige endringer i husdyrholdet på gården, når gårdsdammen hvor svalene fanget insekter eventuelt ble drenert osv.

Problemet er at en gardbruker vanligvis kun kjenner situasjonen på den garden han selv driver. Ornitologens utfordring er å samle sammen slike opplysninger fra et tilstrekkelig antall gårdsbruk, og sette dette i system. Dette er blant de mest aktuelle problemstillingene for NOF i 1995, i forbindelse med at låvesvala er Årets Fugl.

Hvor overnatter svalene?

Låvesvala er blant de fuglearter som gjennom ettersommeren og høsten samler seg i store flokker for å overnatte. Fenomenet er velkjent i fugleverdenen, men likevel vet vi ikke så mye om hvorfor fuglene samler seg på denne måten, og hvor viktige slike overnatningsplasser er for hekkebestandene.

For låvesvala er fenomenet dårligere kartlagt enn for de fleste andre arter. Dette håper NOF å få gjort noe med i 1995! Det må nødvendigvis finnes en del slike overnatningslokaliteter for låvesvale spredt rundt omkring i landet. Foreløpig kjenner vi bare et fåtall. Da NOF først satte fokus på dette i 1993, visste vi bare om to steder. Etter at norske ornitologer ble mer oppmerksomme på fenomenet og behovet for å kjenne til slike steder, har vi nå fått melding om oppunder 10 lokaliteter, varierende i størrelse fra noen hundre fugler hver natt til kanskje ti tusen.

Fra utlandet kjenner man overnatningsplasser der millioner av låvesvaler samler seg om nettene. Slike mengder finner man nok ikke her til lands, men ettersom utskiftningen av fugler er stor, er det ikke usannsynlig at langt mer enn hundre tusen ulike låvesvaler kan være innom spesielle overnatningsplasser for kortere eller lengre tid i en sesong. Samtlige kjente overnatningsplasser i Norge ligger i taksrørskoger i våtmarksområder, ofte de delene av taksrørbeltene som vokser ytterst mot innsjøen. Selv om antallet låvesvaler som overnatter kan være svært stort, er faktisk disse lokalitetene vanskelige å finne! Det krever at man er til stede til rett tid av året og døgnet, hvilket i praksis vil tilsa i skumringstimen i tidsrommet juli-september, for å kunne konstatere at svalene går ned og setter seg i vegetasjonen. Ofte er det slik at både ornitologer og lokalbefolkningen i årevis har registrert at det er mye låvesvaler i luftrommet over innsjøen, men aldri har reflektert over at svalene kanskje kommer til stedet for å overnatte.

Dersom mengdene er store, er det også en krevende oppgave å antyde noe om hvor mange det kan dreie seg om. En vanlig erfaring er at man anslår tallene altfor lavt, dels fordi man sjelden ser alle på en gang og dertil at lysforholdene er langt fra optimale i skumringstimen.

Trolig er slike samlingsplasser først og fremst viktige for ikke-hekkende fugler. Ringmerking har vist at gjennom ettersommeren er det i svært stor grad årets ungfugler som kommer til overnatningsplassene. Gjennom trekkperioden øker andelen voksne fugler noe. Ringmerkingen har også vist at utskiftningen av fugler gjennom sesongen trolig er svært stor. Av så godt som 500 fugler som ble ringmerket ved Ulvenvatn i Hordaland i august/september 1994, ble ikke en eneste låvesvale gjenfanget! Ringmerking fra Ratvikvatn i Ålesund har tidligere vist at fuglene kommer fra en omkrets på flere mil i luftlinje for å overnatte. Lokaliteten kan derfor ha betydning for en stor region.

Er du ringmerker? Da bør du satse på låvesvala i år!

En ting er at vi ønsker å lokalisere det som finnes av store overnattingsplasser for låvesvaler i Norge i løpet av 1995. Men hvordan fungerer disse overnattingsplassene? Hvor mange fugler samles på de ulike plassene? Hvilke områder rekrutteres svalene fra? Bruker samme svaler ulike overnattingsplasser ulike netter? Vandrer ungsvalene mye før de starter på høsttrekket? Skal vi kunne klarlegge slike spørsmål nærmere, er vi avhengige av en omfattende innsats fra landets ringmerkere, og det er nødvendig at innsatsen koordineres og sammenfaller i tid!

Gjennom årets hekkesepong oppfordrer NOF samtlige norske ringmerkere å satse spesielt på låvesvala i 1995! Oppfordringen er ganske enkelt:

- (1) Ringmerk så mange reirunger av låvesvaler som mulig sommeren 1995. Svalene har gjerne flere kull i sesongen, så du må ikke nødvendigvis reise så langt for å oppnå «gode» tall.
- (2) Dersom du kjenner til en overnattingsplass for låvesvaler i nærheten, få med deg noen andre lokale ringmerkere på felles kveldsinnsats for å merke svaler som kommer dit for å overnatte. NB! Det er viktig at det er mange nok til stede for å «betjene» nettene, for det kan sannelig bli hektisk i en kort periode!

Jo flere reirunger som blir merket rundt om på norske gardar i 1995, jo større er sjansen for å få rimelig bra med gjengefangster på ulike overnattingsplasser. Dermed kan vi gi langt bedre svar på en rekke viktige spørsmål omkring slike overnattingsplasser enn vi i dag kan. Dersom du gir melding om dine merkelister så snart du har avsluttet sesongen, enten til din ringmerkingsgruppe eller direkte til sentral prosjektledelse, skal vi også sørge for at det blir gitt tilbakemelding til ringmerkeren om evt. gjengefangster forholdsvis raskt. I løpet av seinhøsten 1995 skal vi sammenfatte resultatene fra undersøkelsene i en rapport. Denne kan du bestille for kr. 50,-, men NOF-medlemmer som gjør en spesielt stor innsats vil få den gratis og også bli spesielt framhevet i rapporten.

Gjør en innsats!

Du trenger på ingen måte være ringmerker for å bidra med viktige data i dette prosjektet. Gjøre opptellinger av låvesvaler på norske gardsbruk kan hvem som helst utrette, det samme gjelder å samle inn opplysninger om låvesvalenes status på gardsbrukene før og nå. Den holdningskapende siden ved det hele er selvsagt også viktig! Prosjektet bør være godt egnet til å vise bønder og andre «vanlige» folk hva NOF blant annet engasjerer seg i.

NOF har utarbeidet en egen folder om låvesvala som Årets Fugl. Denne kan du få ved å henvende deg til den sentrale prosjektledelse. Ønsker du flere eksemplarer for å spre dem til gardbrukere, skoleklasser o.l., kan du også få det. I brosjyren er det bl.a. et svarskjema som det enkelte gardsbruk kan nytte for å gi opplysninger om låvesvalbestanden på garden nå og tilbake i tid. Har du selv tenkt deg rundt på forskjellige gardsbruk og ringmerke, evt. bare for å sjekke bestanden, kan du like gjerne samle inn disse opplysningene selv. Du kan da lage ditt eget opplegg, eller få tilsendt egne skjema fra prosjektledelsen.

Sentral prosjektleder:

Stein Byrkjeland, Solåsen 49, 5050 Nesttun. Tlf.: 55 10 12 62.

Slik kan du bidra med opplysninger om Årets Fugl 1995:

★ **Total opptelling av hekkende par.** Velg deg ut et område, f.eks. ei bygd eller deler av ei bygd, og oppsøk samtlige gardsbruk, gamle skolehus o.l. hvor det kan tenkes at låvesvaler har reir.

★ **Spørreundersøkelse på gardsbruk.** Forhør deg hos gardbrukeren om hvor mange låvesvalereir det gjennomsnittlig har vært på gardens driftsbygninger i dag, i perioden 1990-94 og for hver tiårsperiode bakover i tid så langt man kan huske. Få samtidig opplysninger om gj.sn. antall storfe og småfe på garden i de samme tidsperiodene, og når husdyrholdet på garden eventuelt opphørte. Dersom det tidligere var en dam på garden, men denne nå er drenert, er tidspunktet for dette også viktig å få med seg.

★ **Ringmerking av låvesvaleunger.** Dersom du har ringmerkingslisens, bes du om å ringmerke flest mulig låvesvaleunger i løpet av sommeren 1995. Når du likevel er rundt og gjør dette, bør du samtidig også samle opplysninger om de to foregående punktene. (NOF har søkt fylkesmannen i hvert fylke om reisestøtte til slik ringmerking. Vi har ikke fått svar på søknadene ennå, men dette vet din ringmerkingsgruppe mer om når sesongen nærmere seg. I så fall kan du få dekket dine reiseutgifter etter en fastsatt sats).

★ **Spre informasjon.** Låvesvaleprosjektet er støttet av Naturvernåret '95. Naturvernåret vektlegger holdningsskapende arbeid særlig sterkt. NOF har utarbeidet er brosyre (folder) om Årets Fugl 1995, primært beregnet på gardbrukere og skoleklasser som vil samle opplysninger om Årets Fugl. Vil du gjøre en innsats for å spre budskapet til interesserte personer?

★ **Finn ut hvor svalene overnatter!** Har du våtmarker med takrør-vegetasjon i nærheten av deg, er det mulig at dette er en overnattingsplass for låvesvaler uten at du vet om det! Sjekk dette i 1995! Da må du være til stede etter solnedgang i tidsrommet slutten av juli til utgangen av september. Ser du mye låvesvaler i luftrommet over innsjøen, så vent til det nesten er mørkt for å se om svalene setter seg i takrør-vegetasjonen!

★ **Undersøk overnattingsplassen.** Dersom du finner en slik overnattingsplass, så prøv å danne deg et bilde av hvor mange fugler som finnes her. Dette er på ingen måte lett, og mengdene varierer sterkt fra kveld til kveld. Har du lov til å ringmerke fugler ved hjelp av mist-nett, kan du samarbeide med andre ringmerkere og satse på å merke en del av fuglene. Kanskje får du noen fugler som er merket som unger andre steder dette året? Kanskje blir noen av «dine» fugler gjenfanget på en annen overnattingsplass? Husk at hensynet til fuglene alltid kommer først! Sett derfor ikke opp nettene altfor nært området som fuglene skal sette seg i. Skaff tillatelse fra grunneieren. Dersom det dreier seg om et naturreservat, må du også søke om dispensasjon fra vernereglene (søknad sendes fylkesmannen).

NB! Kanskje viktigst av alt: Har du samlet data på en eller annen måte, er det viktig at du ikke drøyer for lenge for du sender dem fra deg! Data sendes til sentral prosjektledelse, enten direkte eller via den ringmerkingsgruppe du er medlem av.

MER OM LÅVESVALEN

av Harald Misund

I det jeg blar i mine ringmerkingsgjenfunn, dukker det opp et postkort fra Stavanger Museum. Postkortet er påsatt et 35-øres frimerke, så det er blitt noen år siden jeg mottok det.

Da låvesvalen er årets fugl, og kortet omhandler et gjenfunn av arten, tenkte jeg at det kunne være av interesse å komme med noen merknader.

Det er ikke mange låvesvaler jeg har satt ring på, før jeg måtte slutte. Det var ikke kjekt for en med høysnue å klatre i låvebygninger, men jeg fortsatte med å observere ankomst, hekking og høsttrekk.

Da jeg kom til Bodø Hovedflystasjon sommeren 1960, stod det enda flere låvebygninger igjen etter de mange gårdsbruk som var på Hernes før flyplassutbyggingen.

Her hekket det flere par låvesvaler, og i en åpen gjødselkjeller var også en koloni med taksvaler. Noen par sandsvaler hekket også i en vei-skjæring med skjellsand.

Jeg har brukt mye tid på låvesvalen; undersøkt naust, sjøboder og låver i distriktet, for å se om de hekker der. På denne måten har jeg også kommet i kontakt med mennesker som bor på stedet, og som har gitt meg ytterligere opplysninger om arten.

Låvesvalen ankommer Bodøhalvøya medio mai, men med varme og vestavind kan enkelte individer komme alt i siste del av april.

Hvis det blir kaldere vær etter ankomst, noe som ofte skjer, blir det vanskelig for svalene å finne mat. Da holder de oftest til over fjæremålet, eller utover sjøen der taren flyter opp ved flo sjø. Sannsynlig for å finne insekter som klekkes i tang og tare.

Høsten 1994 ble den siste låvebygning på Bodø Flystasjon revet, og derved er over 100 års hekketradisjon for låvesvalen på Hernes borte.

Taksvalen har tilpasset seg og hekker i andre bygninger på flystasjonen. Sandsvalen er også blitt borte.

Det hadde vært kjekt om låvesvalen som årets fugl, hadde blitt fulgt opp av oss fugleinteresserte, slik at variasjoner kan bli registrert.

STAVANGER
MUSEUM
21.9.62

STAVANGER MUSEUM
MUSEUM AVDELING
STAVANGER
Narvik - Narvik - Narvik

BREVKORT

Herr Harald Misund
Prinsensgt. 106

Bodø

Art, Species Låvesvale
Espèce

Merket/Banded
Beringt/Bagué

Sted/Place Bodø flyst.
Ort/Lieu

Funnet/Recovered fanget og sluppet uten ring 2.9.1962
Gefunden/Retrouvé Sandvik, Gildeskål.

ad./juv./pull. 21.9.1962

STAVANGER MUST
No.999 906

5 VANDREFALKFUNN

av Harald Misund

Det er ennå lite vi vet om vandrefalken i Nordland. Derfor kan tre nye og to eldre funn kanskje ha lesernes interesse.

På Røst har jeg merket 14 vandrefalkunger, av disse er tre funnet igjen. Ungene er fra ett og samme redeområde, bestående av fire redeplasser. Tre av disse har vært benyttet.

Redehyllene har vært i bruk fra gammelt av, og er påvist av Arvid Rånes, Røst. Han har også vært behjelpelig med ringmerkingen.

Den andre lokaliteten er fra Bleik på Andøya, der det er gjort to funn (D. Ratcliffe 1980). Denne lokaliteten er fortsatt i bruk (Franz Sortland, pers. medd.).

Ser vi på fig.1, er tre funn fra Syd-England, og de andre to er fugler som vender nordover igjen. Den ene så gammel (nesten 11 år) at den forhåpentlig har brakt nye vandrefalker på vingene.

Om noen år vil vi forhåpentligvis ha fått bedre kunnskap om vandrefalken i Nordland. Det er naturlig at dette blir samlet hos miljøvernavdelingen i fylket.

Vandrefalkunger Røst 19/6-83. En av ungene funnet i Harstad-distriktet nesten 11 år gammel. Foto: Harald Misund.

Fig. 1

Ringmerkingsfunn fra Røst og Andøya.

1. Merket 2/7-80, funnet 14/8-82 i Flakstad i Lofoten. Levetid 773 døgn. Utsultet og døde.
2. Merket 4/7-82, funnet 5/1-83 i Sussex i Syd-England- Levetid 185 døgn. Fuglen fast i tornekratt.
3. Merket 19/6-83, funnet 7/5-94 i Harstad-distriktet, Troms. Levetid 3972 døgn (nesten 11 år gammel). Fuglen skadet og døde.

2 eldre funn fra Bleik, Andøya.

Begge fra samme redeområde.

1. Merket 1938, funnet i Syd-England november 1938.
2. Merket 1943, funnet i Syd-England desember 1943*.
(kilde: D.Ratcliffe 1980)

* Under krigen ble det drevet en intens jakt på vandrefalk i England pga vandrefalkens beskatning av brevduer. Brevduene ble brukt av RAF. Fly som måtte nødlande, slapp ut brevduer med posisjonsbeskrivelse. Ikke usannsynlig at norske vandrefalker ble skutt i Syd-England, der de fleste flyplasser lå.

Litt: Derek Ratcliffe: The Peregrine Falcon 1980.

*Fra Mosken
mot Værøy.*

*Foto:
H. Misund*

DVERGSPETT - OPPROP

Dvergspetten har blitt sjeldnere i våre naboland Sverige og Finland de siste årene. Mye tyder på at dette også er tilfelle her i Norge. Vi har imidlertid ikke kunnskaper om tilbakegangen i Norge er like stor som i Sverige og Finland. Vi vil pga. dette kartlegge dvergspettens utbredelse etter atlasperioden. Prosjektet er landsomfattende og vi ønsker opplysninger fra alle kommuner i Norge.

Vi ønsker opplysninger fra hele året, fra og med 1990 og nyere. Det er viktig å få oppgitt både dato og årstall. Stedsangivelse bør helst være UTM-referanser (M 711-serien), men beskrivelse med stedsnavn o.l. går også bra. Vi vil fortrinnsvis bruke hekkekodene som ble brukt i atlas-prosjektet. Dersom du har registrert dvergspetten i hekkeperioden ønsker vi helst at du bruker atlaskoder ved rapportering. Men vi vil svært gjerne ha opplysninger selv om du ikke bruker atlaskodene.

Ved hekking er vi interessert i hvilken art reirtreet er og hvilken tilstand treet er i (dødt/døende/levende). Det er ønskelig å få vite litt om biotopen omkring reiret: hovedsaklig granskog, furuskog, løvskog (spesifiser dersom det er fjellbjørkeskog eller edelløvskog), eller elveskog (gråorsumpskog). Dersom du ikke har sett dvergspetten i dine områder er vi svært interessert i å vite det også. På forhånd takk.

Kontaktpersoner:

Magne Myklebust, St. Ing. Dahlsgt. 53, 7043 Trondheim, tlf. arb. 72 83 11 66, priv. 73 53 59 54.

Bjørn Rangbru, Innherredsveien 118, 7044 Trondheim, tlf. arb. 73 94 92 51, priv. 73 52 15 01.

Fuglelivet i Misværmarka

av Martin Eggen

Dalbunnen i Misværmarka (områdene Brekke, Skar og Vestvatnet) har alltid vært kjent for sitt rike fugleliv. Området består av en rekke biotoper- oppdyrket mark, kulturmark, furuskog, løvskog og granplantefelt- noe som gjør at fuglelivet blir svært variert. Hele seks vann av forskjellige størrelser finnes, og imellom disse slynger elven seg. I perioden 1991- 1994 ble 102 forskjellige arter registrert i Misværmarka.

Først i mai går isen opp ved vannene, og da kommer ender og vadere. De regelrett oversvømmer åker og vann. Det har vist seg at området fungerer som en viktig rasteplass for fugler på vei til og fra fjellene rundt. Sjøorre, siland, lakseand, heilo, brushane, gluttsnipe og småspove- alle er tilstede og fyller sin plass i samspillet. Sangsvanen er en fast gjest hvert år. Bjørkefink, gråsisik, heipiplerke, blåstrupe og sivspurv opptrer i hundetalls, og er man riktig heldig kan man også komme over en lappspurv eller en konglebit.

Senere utover sommeren ankommer fugler som hagesangerer og gjøk, og da er sangkoret fra liene komplett. Et brett utvalg av rovfugler er funnet hekkende, og i gode smågnager hekker haukuglen og perleuglen. I følge notatene mine er ca. 75 arter funnet hekkende/ sannsynlig hekkende, noe som jo er ganske mye på et slikt lite areal (ca. 10.500 kvadratmeter). Arter som smålom og ringtrost besøker ofte dalen på næringssøk.

Også om høsten er antall fugler høyt, men mot slutten av september er bare de mest hardføre artene igjen. Korsnebb, meis, fink, spurv, kråkefugl og rovfugl holder innbyggerne i dalen med selskap vinteren igjennom. Som følge av uthenging av kasser i stor skala har kjøttmeisbestanden økt merkbart, og er en dominerende art om vinteren.

Noen spesielle observasjoner:

- **Toppskarv**, 1 ind., Loddvatnet, siste uke av august 1994
- **Sædgås**, 1 par, i flukt over dalen, 16. september 1994
- **Skogsnipe**, 1 ind., Skarsvatnet, juni 1992
- **Munk**, 1 syngene hann, Stolpe, 26. juni 1994
- **Vierspurv**, 1 hann, Skarsvatnet, mai 1992
- **Lappspurv**, 1 hann, Kiskvatnet, 1. mai 1991
- **Konglebit**, 1 par, Karbøl, 23. mai 1993 + 16 ind., Skar, 18 desember 1993
- **Gransanger**, 1 ind., Dalmoen, 29. oktober 1993
- **Gjerdsmett**, 1 ind., Skar, 8. mars 1994
- **Stjertmeis**, 1 p., Dalmoen, 2 mai, 1992
- **Svartmeis**, vanlig hele året, ca. 6 hekkepar.
- **Blåmeis**, relativt vanlig, hekking i kasse 1992

(INGEN AV OBSERVASJONENE
ER BEHANDLET AV L.R.S.K.)

Dette er selvsagt bare en rask innføring om fuglene i Misværmarka, resten er opp til leserne av Havørna å oppleve. Jeg håper fugleinteresserte som kjører forbi stopper og tar seg en titt. Skogen har mange fine fugleområder å by på, og vann som Loddvatnet og Skarsvatnet kan anbefales.

RINGMERKING I LOFOTEN

av Harald Våge.

Lofoten Ringmerkingsgruppe (RG) ble startet i 1987. Fram til 1992 var navnet Vestvågøy RG. De første årene var aktiviteten liten, men fra og med 90-sesongen har vi merket over 2.500 fugler pr. år. Bruk av nett under fangsten er grunnen til det store oppsvinget. Vi har 2 faste merkesteder: Laukvik i Vågan kommune og Toftan i Vestvågøy. Her holder hhv Frantz Sortland og Harald Våge til. Begge har gode fangstlokaliteter i sitt nærmiljø. Vi trenger derfor ikke å reise noen steder for å merke. Dette betyr at dødtid kan brukes til andre gjøremål enn ringmerking. Uten denne muligheten ville vi ikke hatt på alngt nær så høye merketall.

Alt i alt har vi nå merket vel 17.000 fugler, med en foreløpig årstopp i '94 med 4.300 individer. Lofoten RG har alene merket omtrent like mange fugler som alle de andre RG i Nordland til sammen. Her ser jeg bort fra Røstprosjektet som siden 1979 har merket vel 20.000 fugler. I løpet av noen få år vil vi imidlertid ha passert Tycho Anker-Nilssen & co.

Våre viktigste arter er gråsisik (med 5084 merkede ind.), løvsanger (4586), bjørkefink (1727) og grønnfink (1089). De som ønsker alle aktuelle tall, kan se i Ringmerkaren, tidsskriftet for ringmerking i Norge, eller de kan kontakte undertegnede direkte.

Gulbrynsanger. 2 stk er merket på Vestvågøy. Foto: H. Våge

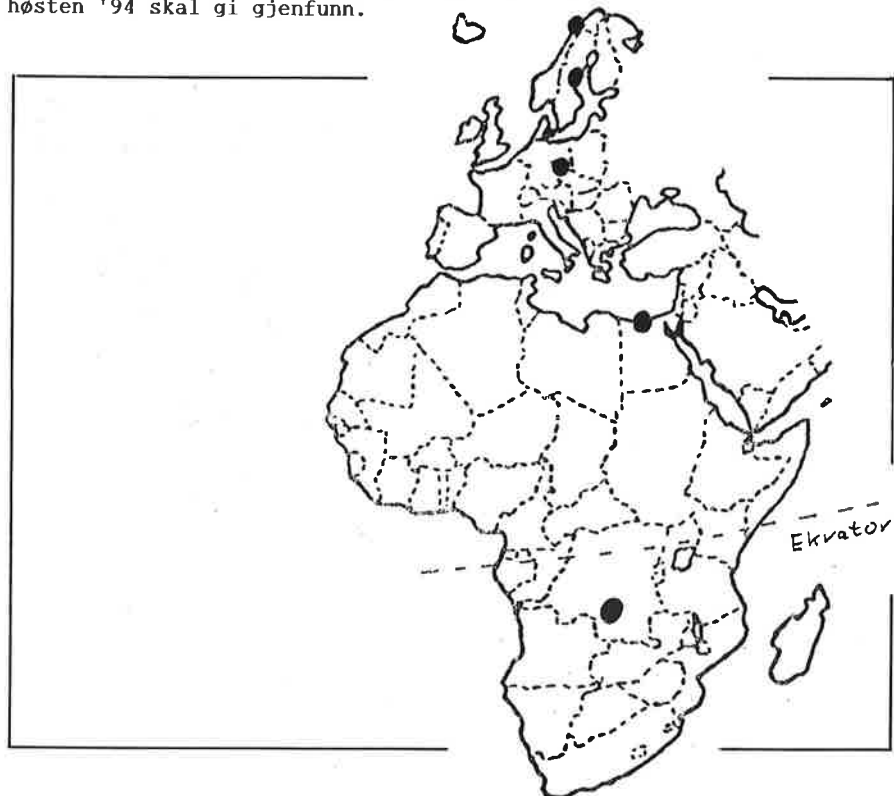

Den mest spennende arten så langt, er uten tvil løvsangeren. Det viser seg at nord-norske og sør-norske fugler har helt forskjellige trekk-ruter. Vi har gjenfunn fra Sverige, Tyskland, Egypt og Zaïre. Se kart-skissen. Dette indikerer en sør-østlig trekkroute, mot en sørvestlig for de sør-norske individene. Gjenfunn av fugler, merket i Troms, peker i samme retning. Nord-norske løvsangere ser altså ut til å slå seg sammen med svenske og finske artsfrender når de drar til Afrika. En liten kuriositet er at vår løvsanger fra Zaïre er det hittil sørligste norske funnet av løvsanger. Ikke verst å fly ca 8500 km av en fugl som veier knapt 10 g.

De andre utenlandsfunnene er alle fra Vest-Europa. Det dreier seg om en rødvingetrost fra Portugal, en svarthvit fluesnapper fra Frankrike, samt to bjørkefink fra hhv Frankrike og Belgia.

Av innenlandske tilbakemeldinger kan nevnes en havsvala fra Røst, en gråhegre samme sted, en tundrasnipe fra Randaberg samt grønnfink fra Mandal og Eidsvoll. Vi har også en rekke gjenfunn av ørn, men disse skriver Frantz Sortland om et annet sted i bladet.

Det vi nå håper på, er at noen av de mange bjørkefinkene vi merket høsten '94 skal gi gjenfunn.

Forrige side: En løvsanger får sin ring av Harald Våge.

Foto: Lofot-Tidende.

ROVFUGLPROSJEKTET

I LOFOTEN OG VESTERÅLEN

Frantz Sortland

Sommeren 1987 ble prosjektet etablert, med Christian W. Køren , Toralf Kristoffersen og Frantz Sortland som prosjektgruppe og med sistnevnte som leder.

Årsak til etablering av prosjektet:

Før denne tid har mange enkeltpersoner vært i regionen og utført feltarbeide, ofte uten å vite om hverandre og uten å gi tilbakemelding til våre forvaltningsmyndigheter.

Ved å etablere et prosjekt håpet vi på koordinere dette arbeidet på en bedre måte og å hente inn erfaring fra tidligere feltarbeide og gamle skriftlige kilder.

Og vi mente at det ville bety litt å ha et prosjekt framfor å stå fram som enkeltpersoner i arbeidet med rovfuglene, både i forhold til forvaltningsmyndighetene, politi, media, interesseorganisasjoner og overfor kontaktpersoner.

Målsetting med Rovfuglprosjektet:

Målsettingen med prosjektet har vært å kartlegge bestandene av havørn, kongeørn, vandrefalk og eventuelt se om jaktfalken hekker i vårt område. Vi ønsket også å kartlegge de ulike rovfuglenes hekkesuksess i Lofoten og Vesterålen.

Et av delmålene har vært å bygge ut et kontaktnett av interesserte "rovfuglentusiaster" og å spre informasjon om rovfuglene, for på den måten å virke forebyggende mot eventuell faunakriminalitet.

Prosjektområde:

Området er Lofotkommunene Moskenes, Flakstad, Vestvågøy, Vågan. Vesterålskommunene Hadsel, Bø, Øksnes, Andøy, Sortland og i tillegg Lodingen kommune.

Utvidelse av prosjektområde:

Fra 1993-sesongen utvidet vi prosjektområdet til også å gjelde kommunene Narvik, Ballangen og endel av Tysfjord og Hamarøy.

Dette har skapt endel forvirring fordi vi forkortet prosjektet til Rovfuglprosjektet i Lo-Ve, etter utvidelsen ble det en håpløs forkortelse Rovfuglprosjektet i Lo-Ve-Of.

Sannsynligvis må vi døpe om prosjektet til Rovfuglprosjektet i Nordre Nordland fra 1996.

Mannskap:

Fra starten i 1987 har vi tillegg til prosjektgruppa fått med flere personer. I Vesterålen er det Morten Støkke, Ronny Andreassen, Bjørn Røsshag, Edon Hansen og Vidar Carlsen som er kommet til.

I Lofoten er det Harald Våge og Børge Klevstad som er innlemmet i det gode selskap.

I Ofoten er det Hans Gundersen som har vært "prosjektet", etterhvert har han fått med seg Harry Ødegård.

Økonomi:

Prosjektet er tuftet på idealisme selv om vi mottar økonomisk støtte fra Viltfondsmidler.

Resultater etter 7 års arbeide:

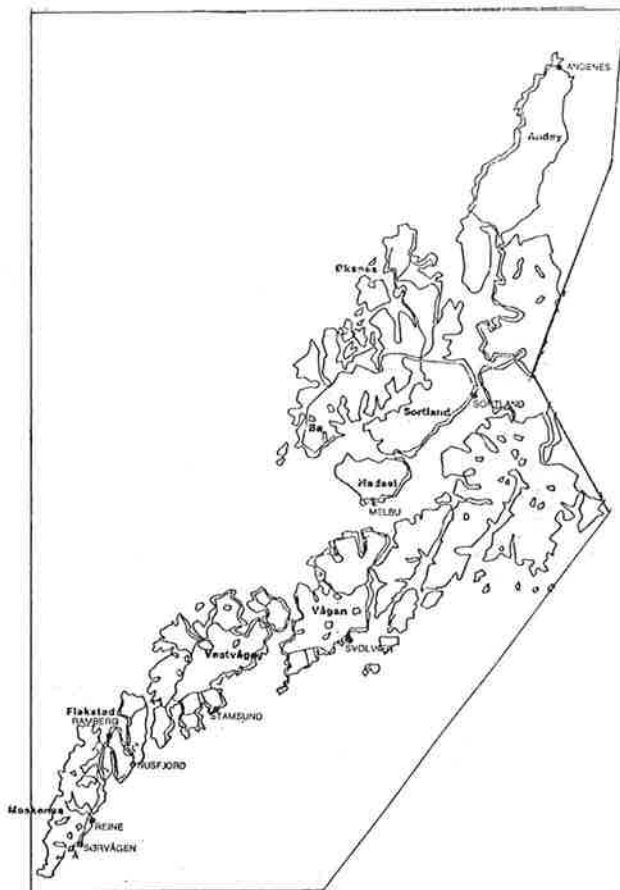
Vi begynner å få en liten oversikt over bestanden av rovfugl i øyriket. Enkelte områder har vi god dekning, men det er fortsatt mange hvite felter hvor vi ikke vet noe.

Vi ser det som viktig å gå sakte frem og forsøke å gjøre godt arbeide innenfor begrensede områder, framfor å gjøre litt overalt.

Havorna er naturlig nok den art vi vet mest om og som har den største bestand av de artene vi har jobbet med.

Vi har også funnet at det finnes noen få par av vandrefalk spredt rundt i prosjektområdet og vi har sett at det i viltrike år hekker noen få par kongecorn i områder med mye rype/hare.

Fig. 1 Det opprinnelige Prosjektområdet i Lofoten og Vesterålen.

Resultater fra havørnarbeidet i 1993

Undersøkte par	87	Par
Par med vellykket hekking	46	Par
Revirhevdende par uten hekking	41	Par
Antall flygedyktige unger	73	Unger
Antall ringmerkede unger	42	Unger

Hekkesuksess:

Havørna hadde et meget godt år i prosjektområdet.

3 par må ha lagt 3 egg, hos 2 av parene kom 3 unger på vingene, på den siste lokaliteten døde den minste av ungene da den var ca. 2 uker.

53% av de undersøkte havørnparene gjennomførte vellykket hekking og og hekkesuksess er 0.84 som er den klart høyeste verdi vi har målt, og dette er godt over gjennomsnittet for Prosjekt Havørn(A. O. Folkestad med.)

Frantz Sortland i ferd med å merke en svært liten havørn-unge 28/6-94.

Foto: Frode D. Hanssen

HAVØRNA I LOFOTEN, VESTERÅLEN OG OFOTEN 1994

Vær:

Vinteren ble en god gammeldags vinter med frost og rikelig med snø. April og første del av mai ble normal, men fra midten av mai og ut juni var det en kald og fuktig værtype som dominerte regionen.

Resultater fra havørnarbeidet i 1994

Undersøkte par	82	Par
Par med vellykket hekking	41	Par
Revirhevdende par uten hekking	41	Par
Antall flygedyktige unger	52	Unger
Antall ringmerkede unger	35	Unger

Hekkesuksess :

Hekkesuksess for havørna i Lofoten, Vesterålen og Ofoten er i 1994 0.63 (antall flygedyktige unger dividert med antall undersøkte par)
Videre forteller 1994-resultatene at 50 prosent av de undersøkte parene gjennomførte vellykket hekking.

Ulike årsaker til nedgangen:

Det var ventet en nedgang etter den meget gode 93-sesongen, i tillegg kommer endel andre lokale faktorer som sein vår og delvis næringssvikt for enkelte områder.

Lokale variasjoner

Det vil alltid være store forskjeller innenfor en stor region som Prosjektområdet er.

Ingen områder peker seg ut med kjemperesultater, det er jevnt over det meste av Prosjektområdet. Allikevel er det verdt å nevne at det for Vest-Lofoten må brukes et sterkt uttrykk som nærmer seg krise.

For de tre vestligste kommunene Moskenes, Flakstad og Vestvågøy ble 20 par undersøkt og av 17 grundig undersøkte par var det kun 3 par som fikk fram unger.

Havørnreir på
toppen av en
"staur". 1961

Foto:

Johan Fr. Willgohs

Havørnas reirvalg i Lofoten, Vesterålen og Ofoten

Totalt er det sett på 142 reir i hele prosjektområdet (N 142)

Jeg har delt reirlokaltetene inn i 4 kategorier, fjell, berg, bakke og tre.

Med berg menes en liten del av et fjellparti, lett å komme i eller et reir som ligger under en stor stein.

Med fjell mener jeg et fjellparti hvor det må benyttes tau for å komme til, hvis det i det hele tatt er mulig.

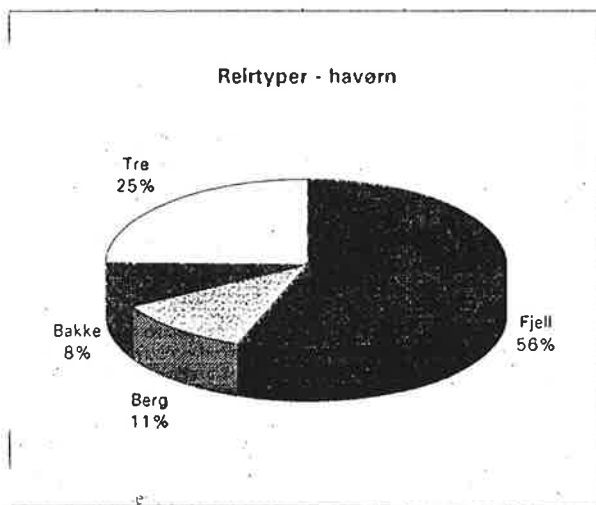
Bakkereir er et reir som er plassert rett på bakken som et måkereir, slik som havørna gjør i øyverdenen hvor det ikke finnes aktuelle fjellpartier og reirtre.

Våre resultat viser at havørna velger å hekke i tre der aktuelle reirtre finnes, derfor er det forskjellige resultater i de tre regionene Ofoten, Vesterålen og Lofoten.

Andelen av trehekkende havørn er henholdsvis 50% i Ofoten, 20% i Vesterålen og 18% i Lofoten.

Reirtype:

Fjell	79	(55.7%)
Berg	16	(11.3%)
Bakke	12	(8.4%)
Tre	35	(24.6%)

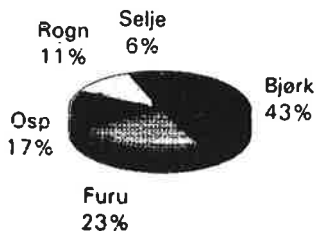
Valg av treslag for trehekkende havørner i prosjektområdet:

Treslag:

Bjørk	15	(43%)
Furu	8	(23%)
Osp	6	(17%)
Rogn	4	(11.5%)
Selje	2	(5.5%)

Totale "treereir" 35 (100%)

Treslag i havørneir

Et gammelt "etasjereir" i rogn fra Øst-Lofoten. Total høyde: 4m

Bildet viser Frantz Sortland sammen med sin sønn.

Foto:
Ståle Schultz.

Ringmerking:

Art	Tidligere	1994	Sum
Havørn	87	35	122
Hønschauk	27	6	33
Spurvechauk	1	1	2
Fjellvåk	10	0	10
Kongeørn	11	1	12
Tårnfalk	6	0	6
Dvergfalk	1	0	1
Jaktfalk	5	1	6
Vandrefalk	3	0	3
Haukugle	7	0	7
Perleugle	4	9	13
SUM	161	53	214

Å ringmerke flest mulig rovfugl har ikke vært noe mål for prosjektet. Vi har hele tiden tenkt at hensynet til fuglene har veid tyngst, og bare i de tilfeller at det har vært forsvarlig å ringmerke uten å stressе voksenfuglene unødvendig eller ved reir hvor en ikke røper lokaliteten når en ringmerker, er det blitt ringmerket.

Det er derfor ved enkelte anledninger at vi har forlatt hekkeplasser med uforrettet sak enten pga. kaldt, fuktig vær eller som i Vest-Lofoten der det ofte er for mye turister for nært hekkeplassen som har umuliggjort forsvarlig ringmerking.

I Lofoten og Vesterålen har det vært ringmerket rovfugl fra så langt tilbake som på 30-tallet da pionerene Julius Rydland og Øystein Olsen ringmerket på Andøya.

Seinere har det i regi av Prosjekt Havørn vært ringmerket havørn og kongeørn av Christian W. Koren fra 1975 og fram til Rovfuglprosjektet ble etablert og av Geir H. Nilssen for Prosjekt Havørn (1981-83).

De fleste av rovfuglene som er ringmerket er reirunger, noen få er tatt som bifangst i mistnett, og noen er bifangst i kråkefeller(hønschauk) og til slutt endel skadde individer som er merket etter forpleining.(jaktfalk)

Føreløpig har vi bare gjenfangster/kontroll fra havørn og kongeørn. Disse tilbakemeldingene er viktig informasjon som forteller om trekkforløp og levealder.

Kontroll/gjenfunn av

a)- våre orner

Havørn. Et individ ble funnet på Hamarøy vel 7 år etter merking som reirunge i Vågan. Avstand: 42 km.

Havørn. en fugl ble funnet på Lille Molla, Vågan vel 6 år etter merking som reirunge i Vestvågøy. Avstand: 45 km.

Havørn. En fugl ble funnet på Tindsoya (Oksnes) vel 2,5 år etter merking som reirunge i Vestvågøy.

Havørn. En fugl ringmerket som reirunge i Vågan ble funnet død i Hamarøy vel 7 år etter. Avstand: 42 km.

Kongeørn. Et individ som ble ringmerket som reirunge i Flakstad kommune, ble funnet på Rost, tilgriset av olje, etter 2 år. Avstand 81 km. Fuglen ble sluppet fri etter å ha blitt rensset og stelt med. Året etter ble det samme individet funnet død på Lofotodden, Moskenes.

Kongeørn. Et individ ringmerket som reirunge i hadsel kommune, ble funnet død vel 7 år etter i Sortland kommune. Avstand: 45 km.

b)- andre orner hos oss

Havørn. Et individ, delvis oppspist, ble funnet i fjæra i Valberg, Vestvågøy knapt 13 år etter merking som reirunge i Meløy kommune. Avstand: 150 km.

Havørn. En død fugl ble funnet på Liland, Vestvågøy vel 9 år etter merking som reirunge i Lødingen kommune. Fuglen var skutt med haglgevær. Avstand: 94 km.

Havørn En fugl ble drept da den kolliderte med en høyspentledning på Store Molla, Vågan 9 måneder etter merking som reirunge i Sortland kommune. Avstand: 53 km.

NORSK ORNITOLOGISK FORENING

Sør-Salten lokallag

Å få de helt unge med i ornitologisk arbeid er ønskelig, men vanskelig. Ei som har fått det godt til, er Helga Saksen Hammer fra Tjongsfjord. Med sin skoleklasse har hun dratt på flere "fugle"-turer, og mange spennende observasjoner er gjort. Hennes engasjement og iver har smittet over på barna, og har lagt grunnlaget for en forhåpentligvis givende og spennende hobby for mange. Godt gjort, Helga!

Å følge fjellvåk-hekkingen på "trygg" avstand, var nok svært spennende. Det kan også nevnes at de følte et spesielt ansvar for dette fjellvåk-paret ved å passe godt på det. En planlagt skogsdag for skogbruksetaten som var lagt til reirets nærområde, ble flyttet til et annet sted etter sterke oppfordringer fra Helga og hennes drabanter.

Øystein.

Fjellvåkunge.

Foto:

Helga S. Hammer

FJELLVAK

av Helga S. Hammer

Fjellvåkoobservasjoner våren -94.

- April/mai: Reirbygging på berghylle. Fjellvåkparet laget mye lyd under arbeidet med reiret, og siden det var lite lauv-verk på trærne, var det lett å følge med i kikkert.
- 20.mai: Egglegging. 3 egg.
- 11./12.juni: 1. egg klekket.
- 16.juni: Fortsatt bare 1 egg klekket. Ungen hadde fått litt dun og vokst mye.
- 20.juni: Fugleungen dunet og på størrelse med en liten and, slik vi ser den på bildet (ca. 10 dager). De 2 siste eggene ble aldri klekket.
- 6.juli: Ungen ca. 3 uker gammel. Har begynt å få brunspraglet drakt.
- 21.aug: Foreldrene + ungen observeres i lufta. Ungen har hese skrik, ikke "fjellvåk-lyd" som foreldrene. De holdt seg lenge i reiområdet.

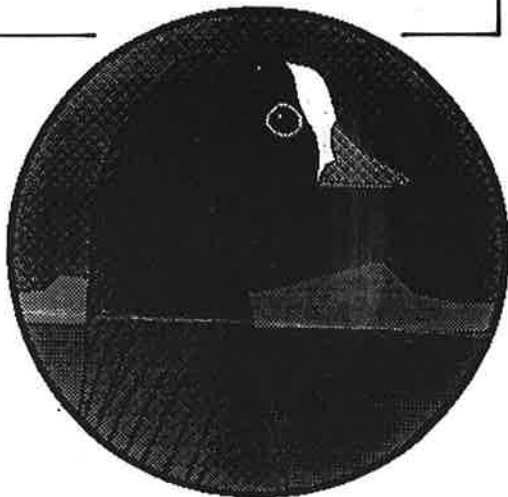
la naturen GÅ I ARV |

NORSK ORNITOLOGISK FORENING

RANA LOKALLAG

VIRKSOMHET 1994

av Ellen Murbræck

Foreningen er inne i sitt 12. driftsår og hadde ved utgangen av 1994 51 medlemmer inkludert 7 familie-medlemskap.

Styret for 1994 bestod av leder Kjell A. Meyer, kasserer Halvard Zahl-Hansen, sekretær Ellen Murbræck, styremedlem Espen Dahl og varamedlem Rune M. Karlsen.

I 1994 har det vært avholdt 7 styremøter og 77 saker er blitt behandlet. Det har vært 2 medlemsmøter og 10 kontaktmøter avholdt i samarbeid med Rana Zoologiske Forening. Kontaktmøtene holdes på Rana Museum, naturhistorisk avdeling, og det tas opp forskjellige aktuelle tema. Høsten -94 ble det avholdt fuglekjenningskurs. Det er foretatt 6 ekskursionsjoner med meget god deltagelse. Bl.a. ble øyene Tomma og Nesøya på Helgelandskysten besøkt på våren.

Kontakten med de forskjellige kommunale organer, Fylkesmannen i Nordland, miljøvernavdelingen og andre institusjoner og organisasjoner er god. Vi benyttes ofte som høringsinstans i saker som berører natur og miljø, og vi legger ned en god del arbeid i slike uttalelser. Vi er ellers ofte representert i møter med fora som behandler slike saker, her kan nevnes bl.a. Skogbruksetaten, Miljøvernavdelinga i Nordland fylke, Naturvernlaget, Rana Museum og Statens Skoger.

Prosjekter og aktiviteter:

Paste tellinger er utført, bl.a. av vintervadere på Nesna i slutten av januar og sjøfugl i hele Ranafjorden 5.mars.

En del medlemmer er engasjert i hagefugltelling, og 1 medlem er med i norsk vinterfugltelling. Storfuglprosjektet pågår fortsatt i Rana og Hennes kommuner. 13 medlemmer deltok i 1994. Arbeidet består i kontroll av kjente spillplasser og leiting av nye leiker.

Dverggåsprosjektet har i 1994 vært drevet i Rana og Hennes, Beiarn og Hattfjelldal kommuner der 8 medlemmer har deltatt. Dessuten har 2 medlemmer vært i Tysfjord, Narvik og Saltdal på registreringer. Dverggåsa er i sterk tilbakegang over hele linja.

Sildemåkeprosjektet ble utført i juni måned på oppdrag fra Fylkemannen. Alle kjente hekkelokaliteter fra tidligere arbeid i Nordland ble kontrollert og endel nyleiting foretatt. Resultatet var nedslående. Sildemåken er i ferd med å forsvinne som hekkfugl på Nordlandskysten.

Ringmerkingsarbeidet ble intensivert etter noen år med liten aktivitet. Våren 1994 ble det holdt ringmerkingskurs med 12 deltakere, og 7 gikk opp til prøven på høsten. Gruppen er også etablert i det nasjonale havørnprosjektet og fikk nummerringe og fargeringer for merking av arten i 1994.

Fuglevakta har hatt en del utrykninger uten at det er påvist ulovligheter i vårt distrikt. Espen Dahl er koordinator for Fuglevakta og trekker inn hjelp etter behov. Det er opprettet et kontaktnett med 42 personer rundt omkring i Rana og nærliggende kommuner. Mange av disse har vi allerede hatt god nytte av.

På etterjulsvinteren gikk vi ut med et tilbud til skolene om en orientering om faunakriminalitet og Fuglevaktas arbeid. 6 skoler ble besøkt. En representant for Rana Lensmannskontor var også med.

Sigurdbrygga, vårt foreningslokale, fungerer etter planen, strategisk beliggende som den er i Engasjyen på Ytteren, faktisk innenfor blivende reservatgrense.

Av andre ting som har skjedd i 1994 kan nevnes:

- * Det er laget en informasjonsfolder med opplysninger om NOF Rana l.l. og Rana Zoologiske Forening.
- * Vi har hatt publikumsdag på Sigurdbrygga i Engasjyen med ca. 100 besøkende.
- * Vi har solgt 100 skrapelodd fra NOF sentralt til inntekt for internasjonalt fuglevernarbeid.
- * 2 medlemmer har hjulpet Rana Museum, nat.hist.avd. med kartlegging av lundefuglens mattilgang under hekking på Lovund, Lurøy kommune.

Bildemontasjen viser fra NOF Rana's aktiviteter. Dessverre følger det ikke bildetekster med. Red.

ER VÅR NORDLIGE UNDERART AV SILDEMÅKE (Larus fuscus fuscus) TRUET AV UTRYDDELSE?

Av: Kjell A. Meyer

I Norge hekker to underarter av sildemåke, *Larus fuscus intermedius* og *Larus fuscus fuscus*. Førstnevnte hekker langs kysten til grensen mot Trøndelag, mens *fuscus* hekker fra Trøndelag og nordover til og med Troms fylke.

Siden midten av 1970 tallet har *intermedius* hatt en positiv utvikling i hekkebestanden, mens *fuscus* har hatt en meget dramatisk tilbakegang.

Folkestad (1981) vurderte bestanden av *fuscus* i Vega kommune 1976-77 til omkring 700 par. Den største kolonien var på Lånan med ca. 500 par.

I 1984 og 1994 ble bestanden på Lånan opptalt av Johan Antonsen, Vega og 200-220 par ble registrert i 1984, mens det i 1994 ble registrert bare 55 par. I hele Vega kommune 1994, bare 104 par.

Antall par *fuscus* i Norge ble opptalt 1980-83 og det ble registrert nærmere 3500 par. Bortimot halvparten av denne bestanden hekket mellom Vikna og Vega kommuner (Nils Røv 1986). Bestanden av *intermedius* ble i 1980 antatt å være nærmere 15000 par og har siden vært økende.

På oppfordring og med økonomisk støtte fra Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdelingen foretok NOF Rana l.l. en opptelling av *fuscus* i de mest aktuelle områder av Nordlandskysten (se tabell). Resultatet var nedslående, bare ca. 341 par ble registrert. Av disse ble 250 par registrert i Sømna og Vega kommuner.

Hekkebestanden i Nordland har således gått ned med 80% siden 1980.

Mulige årsaker til bestandsnedgangen.

Næringsmangel og hekkesvikt:

Sildemåken lever for en stor del av pelagisk stimfisk og en har antatt at næringsgrunnlaget i sjøen i denne perioden har vært sviktende i et område som strekker seg fra Møre og Romsdal til og med Troms. (i noe varierende grad) (Nils Røv 1984). Denne negative utvikling ser en også hos andre arter som søker denne typen næring.

Konkuranse med gråmåke.(prtedatering)

Negative faktorer i overvintningsområdene:

Intermedius har en sydvestlig trekkvei fra hekkeplassene og overvintrer ved Atlanterhavshysten. Fuscus trekker i sydlig og sydøstlig retning mot Svartehavet og det østlige Middelhav og overvintrer her i brakk - og ferskvannsområder. De to underartene av sildemåke vil således være utsatt for ulike negative miljøfaktorer utenom hekkeperioden. Vi kan nevne, miljøgifter, biotopendringer og beskatning.

Negative faktorer på hekkeplassene:

Økende besand av villmink. ulovlig eggsanking og økende forstyrrelser i rupeperioden, økende predasjon fra store måker (forskjellig hekketid)

Det er mange negative faktorer som spiller inn. Som positivt kan nevnes en registrert økende mengde pelagisk stimpfisk langs kysten vår i de siste år. Dette kan trolig berge restbestandene av fuscus fuscus. Vår vilje til en positiv eller negativ behandling av naturen og dens beboere vil i kommende år være avgjørende , i videste forstand.

RESULTATER TELLINGER HEKKENDE SILDEMAKER 1994. SAMMENLIGNET TELLINGER
FORETATT AV: DET NASJONALE OVERVÅKINGSPROGRAM FOR HEKKENDE SJØFUGL I
NORGE (NINA RAPPORT 1992-1993) SISTE TELLEÅR.

PS. Noen utm. er korrigert.

Lokalitetsnavn (nr) kommune	kartblad	utm	tellinger 1994	tellinger år	nina antall
18043 Gasflesan Bindal	1725 III	32WPT211380	0 ind	1990	23 ind.
18042 Raudbrakan Bindal	1725 IV	32WPT347396	4 ind.	1990	11 ind.
18041 Storkråkøya Bindal	1725 IV	32WPT222420	0 ind.	1980	62 ind.
Gimsa Bindal	1725 IV	32WPT260395	0 ind.	1980	48 ind.
Stor-Andholmen Sømna	1725 IV	32WPT218472	0 ind.	1980	10 ind.
18038 Kjeskjæran Sømna	1725 IV	32WPT222468	22 ind.	1990	30 ind.
18039 Maritholmen Sømna	1725 IV	32WPT223478	63 ind.	1990	91 ind.
18037 Buøya Sømna	1725 IV	32WPT227468	140 ind.	1990	114 ind.
18040 Sørgjøvan Sømna	1725 IV	32WPT232432	6 ind.	1989	6 ind.
18036 Buholmen Sømna	1725 IV	32WPT224456	11 ind.	1990	20 ind.
18033 Skarvøya Brønnøy	1725 I	32WPT320586	6 ind.	1990	42 ind.
18035 Kjeskjæret Brønnøy	1725 I	32WPT255508	2 ind.	1990	46 ind.
18034 Kvalflesa Brønnøy	1725 I	32WPT319498	20 ind.	1990	26 ind.
Storbrakan Brønnøy	1725 IV	32WPT253511	0 ind.	1980	29 ind.
Vardskjæret Brønnøy	1725 IV	32WPT460501	0 ind.	1980	48 ind.
Galtbolet Brønnøy	1725 I	32WPT264582	0 ind.	1980	54 ind.
Nord Stukkskjæret Brønnøy	1725 I	32WPT280590	0 ind.	1980	67 ind.
Vega. Se registreringene (J. Antonsen)					
Vestgrønningen Hærøy	1725 II	33WUP665237	4 ind.	1981	33 ind.
Sandvær Ytterøya Hærøy	1726 I	32WPU360115	0 ind.	1976	100 ind.
Austgrønningen Hærøy	1727 II	33WUP673241	4 ind.	1981	43 ind.
Buøya Åsværet Dønna	1727 II	33WUP742462	0 ind.	1981	44 ind.
Brattskinnholmen Lurøy	1827 IV	33WUP788515	0 ind.	1981	37 ind.
Risvannøya Dønna	1827 III	33WUP772497	0 ind.	1981	8 ind.
Storøya Dønna	1827 III	33WUP800482	0 ind.	1981	14 ind.
Lovund Lurøy	1827 IV	33WUP810630	1 ind.	1982	2 par
Medfjordholmen Lurøy	1827 II	33WUP988828	4 ind.	1982	7 par
Gammholmen svenningen Lurøy	1827 IV	33WUP898655	0 ind.	1982	40-50pa
Burøyholmen Lurøy	1827 IV	33WUP893654	0 ind.	1982	10-15pa
N.V. Svenningen Lurøy	1827 IV	33WUP883635	0 ind.	1982	2-10par
Lyngværøya Rødøy	1828 III	33WUP923965	0 ind.	1982	6 par
Sandværholmen Rødøy	1828 III	33WUP925955	2 ind.	1982	23 ind.

STELLERANDA

- EN SJELDEN ARKTISK GJEST

Tekst og foto: Morten Stokke

Stelleranda er en art som er sjelden her i fylket, men de fire siste vintrene har flokker på opptil 100 individer holdt til i havna på Andenes. I likhet med sin mye større slektning arfuglen, er også stelleranda ei dykkand. Av størrelse er den litt større enn havelle. Hannen er den som har de fineste fargene, som vanlig er hos ender. Hunnen er mørk brun, men har to hvite vingebånd. Unge hanner (i første vinterdrakt) er meget lik hunnene, men har ofte noen lysere fjær i brystregionen.

Hoveddelen av bestanden hekker i de østlige delene av Sibir, i tillegg finnes det en liten hekkebestand i Alaska. Verdensbestanden er anslått til 500.000 individer, hvorav de fleste overvintrer i Alaska. Den europeiske vinterbestanden teller minst 14.000 individer, men tallene for vinterpopulasjonen av stellerender i Europa er litt usikre. Sannsynligvis ligger antallet overvintrende stellerender i Europa en god del høyere. Det viktigste området for overvintrende stellerender i Europa er Varangerfjorden i Finnmark. Varangerfjorden er derfor benevnt som et Important Bird Area (IBA). I Norge er vinterbestanden anslått til mellom 8.000 og 15.000 individ. Også Murmansk-kysten i Russland har en stor vinterbestand av stellerender. I disse to områdene finner vi mer enn to tredjedeler av den totale Europeiske vinterbestanden.

I Alaska har vintertellinger vist en drastisk tilbakegang, mens vinterbestanden i Europa har vært mer stabil. På grunn av artens tilbakegang rundt Beringstredet, øker betydningen av den norske vinterbestanden av stellerand. Derfor er arten klassifisert som "ansvarsart" i Norge i den norske "rødlista". Dette vil si at Norge har ett særskilt forvaltningsansvar for stelleranda. Den største trusselen mot stellerendene er oljeutslipp. Flokkene bruker å holde tett sammen i havnebasseng og lune bukter, derfor kan selv små utslipp av olje få katastrofale følger. Det er derfor viktig at en forebygger slike uhell. Folk fra Miljøvernavdelinga hos Fylkesmannen i Finnmark sjekker derfor oljeanlegg i tilknytning til havnebasseng i fylket. Det er også kjent at stellerender som så mange andre sjøfugler går i fiskegarn og drukner, men omfanget av dette er ikke kjent. Stelleranda har også blitt utsatt for ulovlig jakt i Norge. En person er dømt for et slikt forhold.

NOF starta sommeren 1994 et stellerand-prosjekt i Sibir. Det er finansiert gjennom det norsk/russiske miljøsamarbeidet. Prosjektet er ment å gå over tre år. Det går i hovedsak ut på å finne hekkeområdet for den norske vinterbestanden. Dessverre ble sesongen 1994 av ulike årsaker ikke helt som forventet, men en vil forsøke igjen denne sommeren. Prosjektrapporten for 1994 kan en få kjøpt fra NOF-kontoret.

Stelleranda er en kjærkommen gjest her i den mørke årstiden. Derfor får en håpe at arten vil bli en årlig overvinter her lengst nord i vårt fylke.

NORSK FUGLEATLAS

Det nye referanseverket om Norges fuglefauna

I 1971 utga Svein Haftorn sitt verk *Norges Fugler*, som i ettertid er blitt stående som det sentrale referanseverket om Norges fuglefauna. Gjennom 1970- og 80-årene har imidlertid norsk ornitologi vært i rivende utvikling, og mange nye opplysninger om fuglenes forekomst er kommet til. Disse er nå samlet ved utgivelsen av *Norsk fugleatlas*, som er sluttproduktet fra NOFs ATLAS-prosjekt — foreningens største satsing gjennom tidene. Mange fugleinteresserte har sett fram til denne boka med spenning. Når det gjelder faunistikk, forventer vi at boka blir stående som det sentrale referanseverket om Norges fuglefauna til langt inn i neste århundre.

- ☆ 560 sider i A4-format, solid innbundet med stiv perm.
- ☆ Samtlige 238 arter som ble påvist hekkende i Norge i perioden 1970-89 presenteres hver over 2 sider; store og detaljerte utbredelseskart (ajour pr. 1989) med tilhørende oppdatert artsomtale (ajour pr. 1993).
- ☆ Utbredelseskartene er bokas hoveddel, hvor artenes forekomst er vist med prikker i detaljeringsgrad 10x10 km. Kartene er i to farger for at detaljene skal komme best mulig fram.
- ☆ Artsomtalen er skrevet av 77 av Norges fremste eksperter på de ulike artene, og vektlegger i særlig grad norsk utbredelse, bestandsforhold og utviklingstrender.
- ☆ Over 1400 fugleinteresserte over hele landet har bidratt med opplysninger til boka. Kartene er derfor så bra som; den samlede stand av engasjerte ornitologer i Norge har maktet å få dem!

Slik bestiller du:

Du sender det aktuelle beløpet til *Norsk Ornitologisk Forening, Seminarplassen 5, 7060 Klæbu, postgiro 0802 5458088.*

Kr. 350,-

medl. pris kun

kr. 298,-

Er du betalende medlem av NOF (gjelder hovedforeningen)? Da nyter du godt av et særdeles gunstig introduksjonstilbud fram til 1. september 1994 på kr. 298,- pluss kr. 49,- i porto og ekspedisjonsgebyr, totalt kun kr. 347,-!

Er du ikke medlem av NOF (eller betaler kun kontingent til en lokalavdeling)?

Da er prisen kr. 450,- pluss porto og eksp. gebyr, totalt kr. 499,-...

...eller du melder deg inn i NOF nå og betaler kr. 527,-. Da får du *Norsk fugleatlas* fritt tilsendt, du blir medlem av NOF for 1994 og får tilsendt tidsskriftet *Vår Fuglefauna* og kan bl.a. handle fra NOF-salg for gunstige medlemspriser. Du sparer kr. 152,-!

Blåstrupen er utbredt ved lavalpine våtmarker og i subalpin bjørkeskog over store deler av landet, i Nord-Norge også langs kysten. Det finnes takseringer over tetthet av hekkende par fra flere steder i landet, men likevel er det vanskelig å beregne hvor stor den norske bestanden er.

Bruker man en matematisk beregningsmodell som bl.a. tar utgangspunkt i hvor mye som er tilgjengelig av ulike biotoper som foretrekkes av blåstrupen i Norge, havner vi på om lag 775.000 par. Usikkerhetene er imidlertid store, og det grove bestandsanslag som *Norsk fugleatlas* baserer seg på er derfor et sted mellom 500.000 og 1.000.000 hekkende par årlig i Norge. Vi har ikke grunnlag for å anta at bestanden har endret seg vesentlig de siste tiårene.

Ikke gå glipp av årets norske ornito-litterære **BOMBE!**

UTSIRA FUGLESTASJONS ÅRBOK 1993 er mer enn en vanlig årsrapport. Den ajourfører dine kunnskaper med en grundig, men lettlest artikkel om feltbestemmelse av sibirpiplerke og sitronerle. Noen av Norges mest hardnakkede feltslitere forteller i detalj om hvordan de fant 1993's fire nye arter for øya, deriblant skjæregjøk og spottesanger. Vi gir deg dessuten en historisk beretning om funnet av Norges første og eneste isabellasteinskvett. Årbokens 68 sider er spekket med lesestoff som både er aktuelt og samleverdig - rikt illustrert med en rekke interessante fotos.

Bestill ditt ex fra:
Utsira Fuglestasjon
Postboks 23
5515 Utsira
Tlf. 52 74 92 08

Utsira Fuglestasjons
Årbok 1993

Pris kr. 60,-
+porto

NATURBOKER TIL RIKTIGE PRISER

Nyutkomne fuglebøker på lager - rask levering!

Full returret i 15 dager + alle andre rettigheter i henhold til kjøpsloven.

Ny: Terns of Europe and North America (Malling Olsen) - kr 279 + porto.

Ny: Woodpeckers (Winkler & Christie) - kr 338 + porto.

BWP og HBW på lager - til svært konkurransedyktige priser.

NORSK NATURBOKHANDEL

Postboks 720 Nanset, 3252 Larvik. Tel: 33 11 15 23 - Fax: 33 11 14 30

Katalog fas tilsendt gratis ved henvendelse - 1995-katalog utgis snart

UVANLIGE OBSERVASJONER AV FUGL I NORDLAND 1994.

Av. Kjell A. Meyer

LRSK- Nordland (Lokal rapport-og sjeldenhetskomite) presenterer i denne spalten uvanlige observasjoner innrapportert i 1994.

Denne oversikten er et utdrag av den årlige LRSK- rapporten for Nordland

I 1994 ble det behandlet 35 saker i LRSK. av disse ble 10 saker oversendt til NSKF (Norsk sjeldenhetskomite for fugl).

Alle saker behandlet av LRSK ble godkjent.

NSKF har til nå behandlet saker t.o.m. 1992, men alle 92 sakene er enda ikke ferdigbehandlet, desverre, vi får derfor ingen nye arter inn på lista for Nordland i år.

I 1994 er følgende saker sendt inn til NSKF for behandling: ROSENSTÆR (Andøy) RØDHALSGÅS (Bodø) STOKKAND/STJERTAND hybrid (Rana) GULSPURV , albinisme/flavisme? (Rana) DVERGRØRDRUM (Brønnøysund) BRILLEAND (Vega) BLÅVINGEAND (Vega) ROSENSTÆR (Vega) SABINEMÅKE (Vågan) ØSTSANGER (Saltdal)

Pr. 01.01. 1995 er det registrert 297 fuglearter i Nordland.

I tiden mellom 01.05. og 01.09. vil det ikke bli behandlet LRSK saker. Vi oppfordrer derfor observatørene helst å innsende sine saker ut på høsten. LRSK s, hovedrapport er å få ved henvendelse til NOF lokakkagene og til LRSK Nordland, postboks 301, 8601 Mo i Rana. Vi regner oss betaling for kopiering og porto.

LRSK-Nordland hadde følgende medlemmer i 1994:

Johan å. Asphjell	Rognan
Frantz Sortland	Austvågøy, Vågan
Kjell A. Meyer	Rana. (sekretær)

V i ønsker alle naturinteresserte et riktig godt fugleår

GRÅSTRUPEDYKKER, *Podiceps grisegena*.

- 2 ind. Herøy, Herøy 11.05 1994. (EDA)
1 ind. (1K) Fauske, Fauskebukta 20.11. 1994. (THE. MEG)
1 ind. Vega, Hysvær fjorden 24.03. 1994. (JAN)

KNOPPSVANE, *Cygnus olor*.

- 1 par hekkende Øksnes, Grunnfjorden. Haddø 5 unger 11.07. 1994 (VIC.BHR)
22. obs. i fylket. 3. hekkefunn.
Paret hekket også i 1993 på samme lokalitet, hadde da 4 unger som alle senere døde.
(VIC)
1 ind. Vestvågøy, Storeidvatnet 26.04. 1994 (HHO)
1 ind. " Halsvågen 28.04. og 18.05 1994 (HHO)
23. obs. i fylket.

TUNDRAGÅS, *Anser albifrons*.

- 2 ind. (trolig par) Hemnes, Korgen 20.-24.04. 1994. (JAS).
16. obs. i fylket.
1 ind. Vestvågøy, Bø, Farstadvatnet 02.05. 1994. (HHO. BKL)
17. obs. i fylket.

DVERGGÅS, *Anser erythropus*.

- 1 ind. Hemnes, Stormyrbassenget f.o.m. 12.05. 1994. f.o.m. 30.05 ble ytterligere 1
gås sett. Disse 2 fuglene var trolig hanner. Siste dagen sett i området 25.06.
((GDA.ARF)

GRÅGÅS, *Anser anser*.

- 5166 ind. mytende i Vega (Lånan) 05.07. 1994. (JAN)

STRIPEGÅS, *Anser indicus*.

- 1 ind. skutt Herøy ultimo aug. 1994. (Bilde av fuglen vedlagt) (Anonym jeger til NINA-
NIKU)
12. obs. i fylket.

SNØGÅS, *Anser caerulescens*.

- 2 ind. Vågan, Saupstadvatnet, Gimsøy ultimo april 1994. (Åge Eliassen)
14. obs. i fylket.
Hvit gås, sansynelig snøgås Vega, Lånan 05.07. 1994. Kan også vere albino grågås.
Individet var sammen med vanlig farget grågås (JAN)

KNEKKAND *Anas querquedula*.

- 1 ind. Rana, Engasjyen 24.05. 1994 (EDA)
- 50. obs. i fylket.
- 1 ad. hann Sortland, Rognanleira 21.05. 1994 (BHR)
- 51. obs. i fylket.

SKJEAND, *Anas clypeata*.

- Min. 4 par hekkende på Vega 1994 (JAN)

TAFFELAND *Aythya ferina*.

- 1 hann Buksnesfjord 13.04. 1994, Samme ind sett Svanevatnet 16.18. og 19.04 1994 (HHO)
- 30. obs. i fylket
- 1 ad. hann Vågan, Hovsund 12.03. 1994. (FSO)
- 31. obs. i fylket.

PRAKTÆRFUGL, *Somateria spectabilis*.

Mulig hekkende par i Hærøy, Sildøya v/Seløya i 1929 (Aksel Eide pers. medd. til Johnny Pedersen Saupstad. Aksel Eide vokste opp på Sildøya der de holdt egg-og dunvær, han er derfor godt kjent med ærfugl. Beskrivelsen av praktærfugl-paret, både av utseende, egg, dun og hekkeforløp er identiske med arten. Paret hekket noe utenfor ærfuglkolonien og hunnfuglen var meget sky.

- 1 hann Rana Engasjyen 25.05. 1994 (EDA.KAM.)
- 1 hann Hemnes Holm-Holmen . mai 1994 (Edit og Hans Guttormsen)
- 1 hann Værøy 09.07. 1994. (Petter Halden)

VEPSEVÅK, *Pernis apivorus*.

- 1 ind. på Herøy sommeren 1988. . Sett av to forskjellige observatører, uavhengig av hverandre (Freddy Lorentzen . Aksel Eide)
- 4. obs. i fylket.

SIVHAUK, *Circus aeruginosus*.

- 1 hunn Vega, Vallsjø 04.05 1994. (JAN)
- 6. obs. i fylket.

LERKEFALK, *Falco subbuteo*.

- 1 ind. Herøy, Herøy medio aug. 1991 (Jonny Pedersen)
- 3. obs. i fylket.

MUSVÅK, *Buteo buteo*.

2 juv. Fauske, Kvitblikkvatnet 11.09. 1994 (Geir Karlsen)
13. obs. i fylket.

2 ind. (et par) i Saltdal, Junkerdalen 10.06. 1994 ((MEG. THE)
14. obs. i fylket

JERPE, *Bonasa bonasia*.

1 par hekkende Ballangen, Melkedalen 1971. Et par med kyllinger (Hilmar Schmersth
pers. medd. til Per Kr. Bjørklund)

MYRRIKSE, *Porzana porzana*.

1 ind. sett og hørt på Dønna, Dønna mai/juni 1991 (Jonny Pedersen)
9. obs. i fylket.

SIVHØNE, *Gallinula chloropus*.

1 ind. Fauske Boligområde 17.-24.04 1993 (Svein Hamran. Arne Gravem. Hanne
Etnestad)
19. obs. i fylket.
1 ind. Fauske, Vallvatnet, 08.07. 1993. (Hanne Etnestad)
20. obs. i fylket.
1 ind. Vega, Kjellerhaugvatnet 22.07. 1994 (JAN)
21. obs. i fylket.

STORJO, *Stercorariidae* skua.

1 ad. Røst, Røstlandet 25.07. 1994. (MEG)

DVERGMÅKE, *Larus minutus*.

1 ind. Fauske, Troiltdalsvatnet 12.06. 1989 (Hanne Etnestad)
16. obs. i fylket.

TURTELDUE, *Streptopelia tuuurtur*.

1 ind. Nesna, Handnesøya, Saura okt. 1993. (Live Isaksen. Per Martin Kristensen)
24. obs. i fylket.

SILDEMÅKE, *Larus fuscus*.

Stor tilbakegang i hekkebestanden på Vega i de senere år. Bare 104 par reg. 1994 (JAN)

Meget urovekkende tilbakegang av hekkebestanden *L. fuscus, fuscus* (nordlige rasen) på Nordlandskysten. Ca. 70% avgang fra tellinger 1982-1992 (NINA).

Tellinger utført i 1994 av NOF Rana l.l. i samme hekkeområder.

Enkelte steder (Lurøykysten) er tilbakegangen nær 100%.

Ca. 15 par hekkende Hadsel, Skagen 12.06. og 25.07. 1994. Den sørlige rasen, (*Larus fuscus, intermedius*) hekker i størst antall - (BHR)

1 ad. av rasen *L.f. intermedius* eller *L. f. graellsii* sett Røst, Værøy 08.07. 1994.

(Petter Halden)

Hekking på holme, Vestvågøy, Ostadvatnet 1994. Hvilken rase? (HHO)

LAPPUGLE, *Strix nebulosa*,

1 ind. Rana Hendriktjønn 11.04. 1994. (EDA)

9 obs. i fylket.

1 ind. Bodø 29.03. 1994. (GEK)

10. obs. i fylket.

1 hunn funnet død under kraftlinje i Saltdal, Graddis 19.12. 1993. Hjartan Johansen gjennom N.F. Miljøvernadv.

Rana museum nat. avd. har motatt fuglen fra N.F.M.

11. obs. i fylket.

NATTERGAL, *Luscinia luscinia*.

1 hann (sang) Vågan, Laukvik 10.-23.06. 1994. (FSO. Hugo Bjørnstad M/flere)

5. obs. i fylket.

BØKSANGER, *Phylloscopus sibilatrix*.

1 ind. (1k) Vågan, Laukvik 23.08. 1994. (FSO)

1 ind. Vågan, Laukvik juli 1986 (Jørn Magnussen)

1 ind. Saltdal, Storfjord 29.07. 1994. (MEG. THE)

2 hanner Saltdal, Ingeborgfossen, Botnvatn 26.06. 1994. (JÅA)

KAIE, *Corvus monedula*.

1 ind. Rana Dunderlandsdalen, Nævernes 25.-26.04. 1994. (Rune Olsen og Ulf Østtorp)

1 ind. Saltdal, Skansøyra, Rognan 30.09. 1994. (JÅA)

SVARTKRÅKE, *Corvus corone corone*.

1 ind. Vega, Vallsjø 31.03. 01.04- 02.04. 1994 (JAN)

6. obs. i fylket.

ROSENSTÆR, *Sturnus roseus*.

1 ind. Vega, Vallsjø og Brandsvik 13.-19.07. 1994. (JAN. m/flere)
5. obs. i fylket.

KJERNEBITER, *Coccothraustes coccothraustes*.

1 ind. Tysfjord, Kjøpsvik 24.-25.04. 1994 (Elin Kuuutze)
14. obs. i fylket.
1 hann Rana, Nevernes 26.04. 1994. (Bjørg Hendriksen)
15. obs. i fylket.

DVERGSPURV, *Emberiza pusilla*.

1 ind. Vestvågøy, Klevestad 23.05. 1994 (BKL)
3. obs. i fylket.

OBSERVATØRLISTE

ARA Asmund Ravnå
ARF Arvid Følling
ANY Arne Nystad
BHR Bjørn H. Røsshag
BKL Børge Klevestad
EDA Espen Dahl
EMU Ellen Murbræck
FSO Frantz Sortland
FFI Finn Fiva
GDA Gaute Dahl
HHO Helge Holand
HVA Harald Våge
JAN Johan Antonsen

JAS Jan Sande
JÅA Johan Å Asphjell
JSI Johan Sirnes
KAM Kjell A. Meyer
MEG Martin Eggen
MST Morten Stokke
NVL NOF Vestvågøy loikallag
NBL NOF Bodø lokallag
PST Per Straumfors
RKS Randi K. Stokke
THE Thor E kristiansen
TOP Torbjørn Pedersen
TAN Tycho A. Nilssen
VIC Vidar Carlsen

**Har du spesiell interesse for
natur, og synes du ville fugler
og dyr er spennende ?**

**Da er
Norsk Zoologisk Forening
og
Norsk Ornitologisk Forening
noe for deg...**